

משנה - פאה - עיקר תוי"ט

[פרק א](#) • [פרק ב](#) • [פרק ג](#) • [פרק ד](#) • [פרק ה](#) • [פרק ו](#) • [פרק ז](#) • [פרק ח](#)

[פרק א](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#)

[פרק ב](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#)

[פרק ג](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ח](#)

[פרק ד](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#)
[משנה ח](#) [משנה ט](#) [משנה י](#) [משנה יא](#)

[פרק ה](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ח](#)

[פרק ו](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ח](#)
[משנה ט](#) [משנה י](#) [משנה יא](#)

[פרק ז](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#)
[משנה ח](#)

פרק ח

משנה א משנה ב משנה ג משנה ד משנה ה משנה ו משנה ז משנה ח משנה ט

א

פרק

פרק א - משנה א

א אלו דברים. הא דלא תנן תרומה עמהן כיון דאיכא תרומת מעשר שיש לה שעור לא נקט אף סתם תרומה. ירושלמי. ועוד יש לומר שהיא חלוקה מן השאר כדמפרש אחר כך בפאה בקש לעשות כל שדהו פאה עושה, בקש לעשות כל כריו תרומה אינו עושה. (ועוד יש לומר דלא תני רק מה שיש בהוספתו מצוה כדמשני בירושלמי אאינד שלא נשנו עין שם, ותרומה גדולה אדרבא מאכיל טבל לכהן שמוסיף אחר שנתו כשעור. הר"ש. וצריך עיון הא פאה נמי דכותה, עין להלו משנה ג' וצריך עיון). תוספות יום טוב: **ב** הפאה. ועושה מצוה בהוספתו. מיהו היכא דנתן פאה כדינו בסוף שדהו חבב במעשרות מה שהוסיף: **ג** ואף מדרבנן אין להן שעור: **ד** תקנת אושא הוא, במסכת כתבות דף נ'. והשתא מדאורייתא אין שעור לגמילות חסדים בממונו: **ה** שאדם אוכל. כתב הר"מ כי המצות כלם נחלקים בתחלה על שני חלקים. האחד, במה שיש בינו ובין הקדוש ברוך הוא כגון ציצית ותפילין כו'. והשני, מצות התלויות בתועלת בני אדם קצתם עם קצתם כגון האזהרה על הגנבה וכגון הצווי באהבת איש את רעהו. וכשיעשה המצות שבחלק הראשון יגמלהו הקדוש ברוך הוא עליהם לעולם הבא. וכשיעשה המצות שבחלק השני תחשב לו לצדקה לעולם הבא וימצא טובה בעולם הזה בעבור שנהג מנהג הטוב בין בני אדם כו', וכל המצות שבין אדם לחברו נכנסות בגמילות חסדים: **ו** והקרן. והשיב את אשמו בראשו תרגום ירושלמי אשם קרן. ערוך. והרמב"ן כתב שבעבור שהפח בקרנים יקרא גוף הדבר קרנו: **ז** כבוד אב ואם. כתיב למען יאריכון ימיך ולמען ייטב לך, חד בעולם הזה וחד בעולם הבא. בגמילות חסדים כתיב רודף צדקה וחסד ימצא חיים צדקה וכבוד. בהבאת שלום כתיב בקש שלום ורדפהו כו' אתיא רדיפה מגמילות חסדים. בתלמוד תורה כתיב כי הוא חייך וארך ימיך: **ח** ותלמוד תורה

כו'. כי בתלמוד תורה יזכה האדם בכל זה, שהתלמוד מביא לידי מעשה.
הר"מ:

פרק א - משנה ב

{ט} ותמהני למה יוסיף שהרי הפאה נמי גדולה כשהיא ששים מהשדה
הגדולה והרי העניים מעטים. והר"ש לא כתב דמוסיף אלא שלא יפחות
מששים אף שהעניים מעטים:

פרק א - משנה ג

{י} נותניו כו'. ולא אמרינן דפאת שדך משמע דוקא בסוף כדמשמע לשון
פאה, ואם נתן מתחלה ומאמצע לא תקדש בדין פאה ולחיב במעשר.
הר"ש: {יא} והתוספות יום טוב הקשה על זה, ומחור פרוש הר"ש אם שיר
קלח אחד כו', כשנתן שעור פאה ומבקש להוסיף איני דיוכל להוסיף על
המחבר ויש לו תורת פאה לפטר מן המעשר, ואם לאו, כלומר שכבר
תלשו, אינו נותן אלא משום הפקר, דכל מה שמוסיף מן התלוש אין לו
תורת פאה ואינו נפטר מן המעשר עד שיפקיר. ועין עוד: {יב} ונפקא מנה
דפקור בין לעניים בין לעשירים, מה שאין כן פאה דלעניים כו'. אבל
לענין מעשר פאה נמי פטור כדתנן בסוף פרקין. תוספות יום טוב:

פרק א - משנה ד

{יג} ונקט ספיהי ולא סטיס עצמו דפשיטא דלא חזי כלל. הר"ש. ועין
תוספות יום טוב: {יד} פרוש באילן אחד בעצמו, וזה לשון הר"מ, יש
באילן זה מה שנגמר בו היום ויש בו מה שנגמר לאחר כמה ימים: {טו}
לשון הר"ש, דסתם קציר מתבשל ביחד: {טז} רב ירק קאמר, דיש ירק
חיב בפאה כגון שומים ובצלים כדלקמן פרק ג' משנה ג' הנהו מכניסין
לקיום. הר"ש: {יז} ופרוש דחוק. והר"ש כתב על פי תורת פהנים, וסתם

קציר מְכַנִּיסוֹן לְקִיּוֹם, יֵצְאוּ יְרֻקוֹת שְׂאֵף עַל פִּי שְׁלֵקִיטוֹ כְּאֶחָד אֵינוֹ
מְכַנִּיסוֹ לְקִיּוֹם: **{יח}** וְהַתְּבוּאָה. בִּירוּשְׁלַמִּי דְרָשִׁינוּ וּבִקְצָרְכֶם אֵין לִי אֶלָּא
תְּבוּאָה קִטְנִיּוֹת מִנִּין תִּלְמוּד לּוֹמֵר אֲרַצְכֶם: **{יט}** וְדַבְרֵי תִימָה הֵם דְּהָרִי
וְדָאִי שְׁנִשְׁלָמוּ בָּהֶם כּוֹי. וּלְשׁוֹן הָרִ"מ בְּחַבּוּרוֹ כָּל הַדּוּמָה לְקָצִיר בְּחֻמֶשׁ
דְּרָכִים אֵלוֹ הוּא שְׁחִיב בַּפֶּאֶה כְּגוֹן הַתְּבוּאָה כּוֹי, וְאוּלַי מְשׁוּם נִשְׁמַר כְּתֵב
תּוֹסֵפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק א - משנה ה

{כ} אֲבָל בְּרִישׁ דְּמָאִי כְּתֵב בְּשִׁמוֹ שֶׁהֵם אֵילָנוֹת, וּלְכַף יֵשׁ לּוֹמֵר דְּהֶכָּא גַם כּוֹן
אֵילָן, וּבִירוּשְׁלַמִּי אֵילָנוֹת מִנִּין תִּלְמוּד לּוֹמֵר שְׂדֵד. וְאִיכָּא דְּאֵילָן מִכְּרָם
וְזִית:

פרק א - משנה ו

{כא} וּבְפֶרֶק דִּי מְשֻׁנָּה חִי פִּרְשׁ כְּשֶׁהוּא מְשֻׁנָּה פְּנֵי הַכְּרִי בְּרַחַת. פְּרוּשׁ מְרִיחָה
מְרִיחָה, וְהוּשְׁאָלָה זֹאת הַמְּלָה בְּעֵנָן הַשְּׁלֵמַת צְרָכֵי הַזֶּרַע עַד שֶׁלֹּא יִשְׁאָר
בּוֹ אֶלָּא שְׂיֹלִיכּוֹ אֶל בֵּית הָאוֹצָר. הָרִ"מ. וְהוּא דּוּמָה כְּמוֹ הַמְּמָרֶק לְכָלִּים
רִישׁ פֶּרֶק י' דְּמִקְוֹאוֹת (וְעֵין שֶׁם בְּרִ"מ) (וְעֵין יוֹמָא פֶּרֶק ג' מְשֻׁנָּה ד'), שְׁעוּשִׁין כְּשִׁנְשָׁלִם
הַכְּלִי: **{כב}** נִרְאָה לִי דְּסַמְדָּא אִמָּה שְׁכָתוּב גַּבִּי פֶּאֶה שְׁצָרִיף שְׁיִפְרִישׁ תְּרוּמָה
וּמַעֲשֵׂר תַּחֲלָה וְאַחַר כֶּף יִטַּל הַפֶּאֶה, הוֹרָה לָנוּ שֶׁהַמְּצוּנָה הִיא שְׁיִפְרִישׁ כּוֹי,
וְכַדְדְרָשִׁינוּ מְשֻׁנָּה י"א פֶּרֶק ה' דְּמַעֲשֵׂר שְׁנֵי הָא אִם הַקְּדִים כּוֹי. אִי נְמִי כּוֹן
לֹא יִפְרִישׁוּ הָעֲנִיִּים וְהַמְּכָשְׁלָה הַזֹּאת תַּחַת יָדוֹ יְהִיָּה. וְהַכִּי נְמִי בְּהַפְּקָר
דְּכּוֹתָהּ בַּפֶּאֶה וְעֵין מָה שְׁכָתוּב מְשֻׁנָּה ב' פֶּרֶק ג' דְּדְמָאִי. תּוֹסֵפוֹת יוֹם טוֹב:
{כג} וְיִקְנוּ טְבָלִים כְּדִי לְהַפְּקִיעַ מִתְּנוֹת אַחִיהֶם. הָרִ"מ: **{כד}** וְאַשְׁמַעֲיָנוּ
הַמְּקֻדֵּשׁ דְּאָף עַל גַּב דְּמִתְּחִלָּה הִיָּתָה גַם כּוֹן הַתְּבוּאָה שְׁלוֹ, הָנָה אֶמְיָנָא דְּכִי
הָדָר וּפְדָאָה אָף עַל גַּב דְּלֵאחַר מְרוּחַ הוּא שְׁפִיר קָרִינוּ בִּיהַ תְּבוּאוֹת זְרָעָה,
קָא מְשֻׁמַּע לָן דְּלֵא. תּוֹסֵפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק ב - משנה א

[א] והשלולית לא זו אף זו קתני דזוטר מנחל. הר"ש: **[ב]** הקבוע כו'. והשתא פלהו צריכי, דאי תנא דרף הרבים למימרא דאפלו לאילן אינו מפסיק ושביל היחיד דאפלו לזרעים מפסיק ולשתק מפלהו, הנה אמינא דרף היחיד דלא קבוע גרע משביל היחיד דקבוע ושביל הרבים דקבוע עדיף להפסיק לאילן מדרף הרבים דלא קבוע. תוספות יום טוב: **[ג]** משמע דהא חרושה מיהא הוי. וקשה דאם כן הינו ניר. והר"מ פירש בור, הארץ שלא זרועה ולא נעבדה אבל נשארה שממה, וכן פרש הר"ב משנה א' פרק ב' דכלאים וסוף פרק ד'. (וכן משמע מלשון הר"ב משנה ב' מה שכתב שם): **[ד]** חרש. את מקום הקרחה והנה ליה שדה ניר. לא חרש לא. דקוצר לשחת תחלת קצירה היא וכי גמר בישוליהו וקצר ליה לכלי שדה כגומר קצירתו דמי, ופאה אחת על הכל. רש"י מנחות דף ע"א:

פרק ב - משנה ב

[ה] וזה לשון הר"ש אמת המים הינו שלולית דקאמר תנא קמא דבכל ענין מפסיק, ואתא רבי יהודה למימר דוקא באינה יכולה להקצר כאחת שאם עומד באמצע אינו יכול לקצר מכאן ומכאן. ובתוספתא רבי יהודה אומר אם עומד באמצע וקוצר מכאן ומכאן מפסיק, ולתנא קמא מפסיק אף על פי שעומד מצד האחד וקוצר מצד השני. ולכך צריך לומר בדברי הר"ב עד שאם אינו עומד באמצע כו'. תוספות יום טוב:

פרק ב - משנה ג

[ו] לאילן. לא לכל האילנות, דלחרובים וזיתים אינו כן כמו שכתוב לקמן: **[ז]** שער. פרוש הענפים, והוא לשון עברי כדכתיב וימלט השעירתה

פרק ב - משנה ד

[ח] וְלַחֲרוֹבָיו. מִפְּנֵי שֶׁהֵם גְּבוּהִים הַרְבֵּה וּמִסִּבְכִּין כְּדַתְנֹן בְּפָרֶק ב' דְּבָבָא
בְּתָרָא מִשְׁנָה ז' בְּחָרוֹב וּבְשִׁקְמָה חֲמִשִּׁים אַמָּה. הַרְאֵב"ד:

פרק ב - משנה ה

[ט] וְאֶפְשָׁר דְּבִשְׁאָר מִיָּנִי תְּבוּאָה לֹא נִמְצְאוּ חֲלוּקִים בְּמִין אֶחָד. אֲבָל
בְּיְרוּשָׁלַיִם תְּנִי שְׁנֵי מִיָּנִי חֲטִים שְׁנֵי מִיָּנִי שְׁעוּרִים:

פרק ב - משנה ו

[י] גֵּרֹן אַחַת. וְלֹא אֲזַלִּינָן בְּתַר מִחֲשִׁבְתּוֹ לַעֲשׂוֹת גֵּרֹן אַחַת אוֹ שְׁתֵּים, אֶלָּא
כַּאֲשֶׁר עָשָׂה כִּן יָקוּם לַעֲשׂוֹת פָּאָה אַחַת אוֹ שְׁתֵּים. יְרוּשָׁלַיִם. וּמִשְׁמַע נְמִי
שְׁעֵדִין לֹא נָתַן פָּאָה וְכִי הָא דַתְנֹן בְּסוּף פָּרֶק א' דְּלַעוֹלָם הוּא נוֹתֵן מְשׁוּם
פָּאָה כו' עַד שְׁיִמְרַח:

פרק ג - משנה א

[א] ומוזדים. בית שמאי לבית הלל ואף על גב דאין הלכה כבית שמאי ולא נפקא מנה בהודאתם, אשכחן כהאי גונא טובא בש"ס: **[ב] ראשי שורות.** לשון הר"ש, למאי דמפרשינן דמלבנות הם השורות קשה דהוה ליה למימר ראשי מלבנות, ויש לפרש דמלשון שדה הלכן היא דהתבואה שנגמרה מתלבנת כו':

פרק ג - משנה ב

[ג] מפרש בירושלמי מקום הזבלין עולין תחלה. ופרש הר"ש כלומר מקומות המזבלים יותר בשדה שם התבואה ממהרת לעלות: **[ד]** והיא שיטת הראב"ד, שהמחלקת אינו אלא על המשיר לבדו. וכתב עוד מכל מקום מן הלח המשיר נוטל מאחד על הכל בכל ענין על מה שלקט ועל מה ששיר כדברי חכמים: **[ה] ואחד כו'.** ולשון הר"ב אחת והוא תלוי בפלוגתא שבירושלמי שמואל אמר מפני שאין הראשון שבהן ממתין לאחרון שבהן רבי יוחנן אמר מפני שדרךן לזרע ערוגות ערוגות, על דעתיה דשמואל מפריש מכל קלח על דעתיה דרבי יוחנן מכל ערוגה. וגרסת הפנים אתיא אליבא דשמואל. ושל הר"ב כרבי יוחנן. תוספות יום טוב:

פרק ג - משנה ג

[ו] נותן כו'. לא דמי למתניתין דלעיל דלחכמים נותן מאחד על הכל, כדאיתא בירושלמי שמעינן שוק וגרן שני מינים, לח ויבש שני מינים לא: **[ז] באפונין.** פרש הר"מ זרעונים כלומר אפונים השופין שהם זרעונים, לאפוקי אפונים הגמלונים שהו מין גרן ואינן חייבין בפאה: **[ח]** לדבריו הוי הך סיפא פרושא דרישא כמו בפמה דברים אמורים, והטעם כתב בחבורו הואיל ובוצר מרוח אחת אינו כבוצר עראי מעט מכאן ומעט מכאן שהיא פטור:

פרק ג - משנה ד

{ט} ומכל מקום הואיל והבצלים עצמן שלא נשתהו מידי דאכילה ניהו אף האמהות שמשנהין אותן בארץ לא יצאו מכללן להפטר מפאה, מה שאין כן ספיחי סטים שבפרק קמא משנה ד' שכל המין אינו ראוי לאכילה אלא על ידי הדחק. תוספות יום טוב:

פרק ג - משנה ה

{י} פרוש לפרושו מה שכתב, כלומר לאסבורי הלכתא ולא פרוש דמתניתין. ומה שכתב אז הוא דחייב הלוקח, פרוש מכל מקום אפלו אם נשאר לו. ומה שכתב שנשאר כו' רצונו לומר שנשאר למוכר כלומר כו' שלא נלקט ולא מכרו. הלכך על המוכר לתת הפאה לפי שהתחיל בקצירה ורחמנא אמר ובקצרכם, וגם נשאר לו, הלכך אמרינן דבאותו שיעור הויא הפאה, ושאיני הקא מסוף פרק ב' דתנן קצר חציה ומכר חציה כו' דהתם לא שיר כלום, ועין חלין קל"ח. תוספות יום טוב:

פרק ג - משנה ו

{יא} ובירושלמי מאי טעמא דרבי אליעזר, נאמר כאן שדף ונאמר בכלאים שדף, מה שדף האמור להלן בית רבע (כלאים פ"ב) אף כאן בית רבע: **{יב}** ולפי סדר משנתנו כל אחד פוחת והולך משעור הראשון, ובזמן המשנה הנה שמנה ארעא טובא טפי מבימי רבי יוחנן דאמר ארבע סאין לכור. בבא מציעא דף ק"ה. ועין תוספות יום טוב: **{יג}** סאתים. בירושלמי מאי טעמא נאמר כאן שדף ונאמר להלן ושכחת עמר בשדה מה שדה שנאמר להלן סאתים אף כאן סאתים, ופרש הר"ש שדף כדתנן בפרק ו' העמר שיש בו סאתים ושכחו אינו שכחה. מאי טעמא דרבי טרפון, מערוגה, וכתב הר"ש כדתנן פרק ג' דכלאים ערוגה שהיא ששה על ששה כו': **{יד}** ולית ליה גזרה שנה דשדף, ופריד בירושלמי שבלת אחת עד שלא קצר אין כאן חיוב משקצר אין שיעור. ומשני שהיה שם שבלת ובו חמש שבלים: **{טו}** לפי שיש מקום לטעות ולפרש כל שהוא, שרצונו לומר השעור המעט שבשעורי התנאים הקודמים, והינו כרבי יהודה בן בתירה, ולא בא רבי עקיבא אלא לתת כלל לכל מיני קרקע כל שהוא. תוספות יום טוב: **{טז}** בתוספות יום

טוב מפלפל אם מי שאין לו קרקע כל שהוא פטור מן הודוי. ועין שם: {ז} כְּלוּמַר שֶׁהֵם חוֹתְמִין וְנוֹתְנִים לוֹ מֵה שֶׁכָּתַב מוֹסֵר אָנִי כו': {ח} בְּסוּף שְׂבִיעִית כָּתַב טַעַם אַחֵר, וְשֵׁם אֶפְרַשׁ בְּסִיעֵתָא דְשִׁמְיָא:

פרק ג - משנה ח

{ט} מִשְׁמַע דְּכָל שָׁכֵן אִם יֵשׁ לוֹ נְכָסִים אַחֲרִים דְּלֹא יָצָא בֶן חוֹרִין וְאִם כֵּן בְּדַבְרֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן הָיָה לְפָרֵשׁ בֵּינָם לוֹ נְכָסִים כִּי הֵיכִי דְלֹא נִימָא דְכִי פְּלִיג רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּאִין לוֹ כו' אֲבָל בֵּינָם לוֹ אִין הֵכִי נִמְי דְמוֹדָה לְתַנָּא קַמָּא כו'. וְרַבִּי שְׁמַעוֹן לְעוֹלָם קְאָמַר דְּיָצָא בֶן חוֹרִין. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב, וְעֵין שָׁם:

ד

פרק

פרק ד - משנה א

{א} דְּהִנֵּה מְצִי לְמִימַר יְהִיָּה: {ב} יְרוּשְׁלָמִי. וְהֵכִי דְרִישׁ דְּאוֹתָם מְעוּטָא הוּא וּמְסֻתְבָר לְהוֹצִיא אֶת אֱלוֹ שְׁיֵשׁ בְּהֵם סְכָנָה: {ג} וּמְחַלְק. שְׁלֹא יִרְאֶה לְעַנִּי קְרוֹבוֹ וַיִּשְׁלִיךְ לְפָנָיו. יְרוּשְׁלָמִי: {ד} וְהַר"מ פִּרְשׁ אֶגְוִזֵי פֶרֶד וְהֵם מִין אֶגְוִזִים וְהוּא מְאֹד גְּבִה: {ה} תְּשָׁעִים וְתִשְׁעָה. פְּרוּשׁ עֲנִיִים: {ו} לָזֶה שׁוֹמְעִין. וְאֶפְלוֹ הוּא בְּרִיא וְחִזְק יוֹתֵר מִחֲבָרָיו אוֹ אוֹכֵל יוֹתֵר מֵהֵם:

פרק ד - משנה ב

[ז] שָׁמַר פְּהֶלְכָהּ. וְאָפְלוּ הוּא זָקֵן וְתֵשׁ כַּח אוֹ חוֹלָה, שְׁהָרִי מֵה שְׁאוּמֵר לְחֵלֶק מִפְּנֵי חֲלִישׁוֹתָיו הוּא, אָפְלוּ הָכִי שׁוֹמְעִין לוֹ. שָׁם:

פרק ד - משנה ג

[ח] רש"י. וְלֹא נִתְכַּוְּנוּ לומר דְּבִהְכִי הוּי קִנְיִן, אֶלָּא רְצוֹנוֹ לומר לְפִי כְּנִית הֶעָנִי, אֲבָל לְפִי הָאֵמֶת אִין זֶה קִנְיִן כָּלֵל: **[ט]** שְׁאַחֲרֵי שְׁכֶסֶה הַפָּאָה שְׁלֹא יוֹכְלוּ הֶעָנִיִּים לְרֹאוֹתָהּ לְקַחְתָּהּ, וְהוּא לֹא קִנְיָהּ בְּזֶה שְׁאִין זֶה קִנְיִן כָּלֵל, לְכַד קוֹנְסִין אוֹתוֹ אִף מֵה שְׁלֶקַח וְזָכָה בָּהּ. הָר"מ. וְלִשׁוֹן בַּעַל כַּף נַחַת, כְּדִי שְׁלֹא יַעֲשֶׂה כֵּן פְּעַם אַחֲרֵת: **[י]** וּפְרָשׁ. דַּעַת הָר"מ דְּבִנְפֵל אוֹ בְּפִרְשׁ גַּם כֵּן קוֹנְסִים אוֹתוֹ, וְאִין נִרְאָה כֵּן מִן הַמְּשֻׁנָּה אֶלָּא דוֹקָא כְּשֶׁנִּטַּל וְזָרְקוּ כוּי שְׁהָרִי חוֹלְקִים לְשִׁתֵּי בְבוֹת. תוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[יא]** בְּעִמְרֵי הַשְּׂכָחָה. הוּא הַדִּין בְּשִׂכְחַת קָמָה, אֶלָּא דְשִׂכְחַת עִמְרֵי בְּהַדְיָא כְּתִיב וְשִׂכְחַת עִמְרֵי, וְשִׂכְחַת קָמָה מֵרַבּוּי קָמָה קָאֵתִי:

פרק ד - משנה ד

[יב] בְּמַגְלוֹת. הֵם חֲרָמִשִּׁים, וְקִרְדָּמוֹת הֵם מִמִּינֵי הַפְּטִישִׁים. הָר"מ: **[יג]** שְׁלֹא יָכוּ אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ. מֵרַב עִם הַבָּאִים לְלֶקֶט וְדוֹחֲקִים זֶה אֶת זֶה אוֹ שְׁמָא יִתְקוּטְטוּ:

פרק ד - משנה ה

[יד] שְׁבִשְׁחָרִית וּמִנְחָה יִשְׁנִים. הָר"ש. וְהִנֵּה הַשְּׂאִילוֹ לְפָאָה שָׁם לְקַט. וְעִין רִישׁ פְּרָק ח'. הָר"ש (עַל שֵׁם שְׁהֶעָנִיִּים מְלַקְטִין אוֹתָהּ. תוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב): **[טו]** הָר"ש. וּפְרָשׁ רַבֵּנוּ ז"ל בְּגוֹר אַרְיָה (פְּרָשׁת דְּבָרִים) לְפִי שְׁהַשׁוּרָה מְשׁוּכָה בְּשׁוּהָ וְזֶה אֲמָנוֹת נְקִרָאֵת אֲמֵן וּבְפִרוּשׁ הַנִּזְכָּר לְעִיל כָּתַב פָּאֵת רֵאשִׁיכֶם תִּרְגְּם יוֹנְתָן אֲמָנָה רִישְׁכוֹן: **[טז]** יְרוּשְׁלָמִי. וְטַעְמָא שְׁיִוְכְלוּ הֶעָנִיִּים לְקַחַת מִכָּל אֲמֵן

ואמון ולא יצטרכו להמתין ולצפות אימתי יניחו הפאה. תוספות יום טוב:

פרק ד - משנה ו

{יז} מן הלקט. תנא נקטינהו בהוה ורגיל להיות, שכן בתחלת הקצירה אפשר ושכים להיות נושר, אבל שכחת עמר וקמה אינו רגיל שישפח בתחלת הקצירה, והדר תני פאה שמקומה בסוף השדה. אבל בקראי כתיבי בהפך כסדר אזהרתו, כשקוצר מזהירו שלא יקצר כל שדהו, וכשקוצר דרך ללקט הנושר, ואם שכח עמר וקמה דלא שכים כו'. תוספות יום טוב:

פרק ד - משנה ז

{יח} חיב. בשכחה. הר"מ:

פרק ד - משנה ח

{יט} וכן כתב הר"ש, ונקטי חיוב דתבואה דבה אירינן בפרקין. אבל למאי דתנינן פירותיו מדיק פרוש הר"מ עונת וכו' וזמנם משתנה כפי שנוי הזרעים, וכן כתב הר"ב (והר"ש) בפרוש משנה זו ששנויה בפרק ג' משנה ד' דחלה:

פרק ד - משנה ט

[כ] שְׁנִמְצָא רֵאשׁוֹן. כְּלוּמַר שְׁלֹא יַעֲכֹבֶם עַד שְׂיָבֹא אוֹתוֹ עֲנֵי שְׂרָצָה לְזַכּוֹתוֹ, אֲלֵא כָּל עֲנֵי שְׂיִמְצָא רֵאשׁוֹן יִתְנַנֶּה לוֹ וְאֵל יֵאָחֲרָה בְּיָדוֹ, וְאִם אֶרֶע שְׂיָבֹא אוֹתוֹ עֲנֵי רֵאשׁוֹן אֵין הָכִי נִמְי דְרֵשְׁאֵי לְתַתּוֹ לוֹ, שְׂאִין כָּאן קִנְס כְּדִלְעִיל מְשֻׁנָּה ג', דְאוֹתוֹ עֲנֵי לֹא עֵבִיד וְלֹא מִיָּדִי:

פרק ד - משנה י

[כא] רְצוּנו לומר תוֹדָה הִיָּד קָאֵי אֲנִשֵּׁר, וְכֹאֵלו תִּנְי תוֹדָה הִיָּד וְנִשֵּׁר, וְכֵן נִמְי תוֹדָה הַמְּגַל כְּאֵלו תִּנְי תוֹדָה הַמְּגַל וְנִשֵּׁר: **[כב]** רְצוּנו לומר שְׂמָה שְׂיִפּוּל מִחֲמַת נְדָנוּד הִיָּד וְיִפֹּל לְאַחֲרֵי הִיָּד הָרִי הוּא אָנְס, וְכֵן מִחֲמַת נְדָנוּד הַמְּגַל וְיִפֹּל אַחֲרֵי הַמְּגַל גַּם הוּא אָנְס: **[כג]** כְּלוּמַר בְּמִקּוּם שְׂרֵאשֵׁי אֲצַבְעוֹתָיו מְנַחִים עַל הַפֶּס יָד. וְאִין זֶה תוֹדָה הִיָּד, גַּם אִין זֶה אַחַר הִיָּד:

פרק ד - משנה יא

[כד] דְתִנָּא קָמָא נִמְי סְבִירָא לִיה סִפְק לְקַט לְקַט, וְלֹא פְּלִיג אֲדָרְבֵי מְאִיר אֲלֵא בְּתַחֲתוֹנִים, מְשׁוּם דְסְבִירָא לִיה דְוִדָּאֵי מְשַׁל קָמָה כְּנָסוּם: **[כה]** קִצַּת קִשָּׁה מַה יִּשְׁן שִׁיָּד בֵּין קָמָה לְקִצִיר, וְנִרְאָה לִי שְׂדִבְרִיו מְרַכְבִּים, שְׂמָה שְׂפִתָב דְמוֹ הַקָּמָה הִיָּה הוּא מְהַר"ש שְׂפִתָב הִירוּקִים כְּכַרְתֵי כּוֹי שְׂעֵדִין לֹא נִגְמְרוּ כּוֹי וְלֹא נִתְבַּשְׁלוּ כְּדִי לְקַצֵּר וְכִשְׁהַתְּבוּאָה יִבְשָׁה וּמִתְלַבֶּנֶת קוֹצְרִים אוֹתָהּ. וּמָה שְׂפִתָב נוֹטִים לְהַשְׁחִיר הוּא מְהַר"מ וְהוּא כְּתָב וּמִזְרַע הַשְּׂנָה שְׂעֵבְרָה הוּא. תוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[כו]** מִכָּל מְקוּם הוֹצֵרָד לְפָרֵשׁ שְׂאֵי אֲפִשֵּׁר לְגֵרָן כּוֹי דְאִם לֹא כֵן מַה סְפָקָא אֵיכָּא, כְּמוֹ לְתִנָּא קָמָא אוֹת כ"ד: **[כז]** וּבְרִישׁ פְּרָקִין דְרֵשִׁינָן הִנַּח לְפִנְיָהֶם וְהִם יְבוּזוּ. וְנִרְאָה לִי דְאֵי לְהָד לְחוּדָא אֲתָא הוּהוּ לִיה לְכַתָּב עֲזָב, וְכַתִּיב תַּעֲזָב, מִשְׁמַע אֲתָה מְשַׁלָּד עֲזָב, וְאֵי לְהָד לְחוּדָא לְכַתָּב תַּתָּן, אֲלֵא יְבוּזוּ כְּדִלְעִיל נִמְי. תוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק ה - משנה א

{א} בְּאֶרֶץ מִחְבָּר אֶל מָה שְׁיִהְיֶה שָׁם מִן הַלֶּקֶט. הַר"מ: הַר"מ
{ב} וְלִכְדּוֹ אֵין אוֹמְדִין כְּמוֹ בְּסִיפָא. וּמְפָרֵשׁ בִּירוּשְׁלַמִּי דְהַפְקָר בֵּית דִּין הַפְקָר
וְלִהְיֵי פְטוּרִים מִן הַמַּעֲשָׂרוֹת: **{ג}** וְנוֹתֵן כּוֹ'. בְּתוֹרַת לֶקֶט, וּפְטוּר
מִמַּעֲשָׂרוֹת, שְׁמֵן הַסֶּפֶק נוֹתֵנָם לְעַנְיִים וְסֶפֶק לֶקֶט לֶקֶט: **{ד}** וְאֵין הַפְּרוּשׁ
הָכָא כְּמוֹ בְּבָבְא מְצִיעָא מִשְׁנָה ה' פָּרֶק ט', דְּהֵתֵם כְּדִי שְׁעוּר שְׂזוֹרְעִים בָּהּ.
וְהַר"מ פֵּרֵשׁ הָכָא כּוֹ, מִיְהוּ בְּגִמְרָא מִשְׁמַע כְּפִרוּשׁ הַר"ב:

פרק ה - משנה ב

{ה} עִם הַקְּמָה. שְׂיִכּוֹל לֶקְמֵץ הַשְּׂבֵלֶת עִם הַקְּמָה כְּשֶׁרוֹצֶה לְקוֹצְרָה: **{ו}**
מַעֲשֵׂר. וְהוּא הַדִּין שְׂחֵיב בְּתֵרוּמָה גְדוּלָה. עֵינן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב בְּשֵׁם
הַר"ש: **{ז}** וְנוֹתֵן. וְאֵין צָרִיד הָעַנִּי לְהַמְתִּין עַד שְׁיִתְקַן גְּדִישׁ שֶׁל עֲצָמוֹ,
דְּנֻדְאֵי הַגְּדִישׁ עֲצָמוֹ נְמִי בְּעֵי תְקוּן שְׁהָרִי יֵשׁ בּוֹ שְׂבֵלֶת הַפְּטוּרָה מִן
הַמַּעֲשָׂרוֹת: **{ח}** וְהַשְּׂתָא לְדִידִיהּ יָכוֹל לְזַכּוֹת לְעַנִּי, וְאַפְלוּ בְּעַל הַשְּׂדֵה. וְאִף
עַל גַּב דְּבַעַל שְׂדֵה עַנִּי מְזַהֵר לְלֶקֶט לֶקֶט שְׁלוֹ. הַר"ש: **{ט}** וְאַתְנָא כְּרַבִּי יוֹסִי
דְּסַבִּירָא לִיהּ הָכִי בְּמִשְׁנָה ח' פָּרֶק ב' דְּבַכּוֹרוֹת. יְרוּשְׁלַמִּי:

פרק ה - משנה ג

{י} שְׂכִינּוֹן שְׁהוּא גְרוּעַ יְחוּשׁ הַרְבֵּה עַל הַשְּׂאָר הַמִּין הַטוֹב. מָה שְׂאֵין כּוֹ
בְּשֶׁקוֹצֵר מִין אֶחָד בְּלֶבֶד אֵין כָּאן חֶשֶׁשׁ, וְנוֹפֵל מָה שְׂנוֹפֵל: **{יא}** פְּרוּשׁ מָה
שְׂמֵתִקְלָקֵל שְׂדֵהוּ בְּמָה שְׂאֵינּוּ מְרַבִּיצוֹ עַכְשָׁיו:

פרק ה - משנה ה

{יב} בְּשֵׁלוּ. וספרים אחרים גרסינן שְׁלוּ: **{יג}** כְּדֹא שִׁכְחֹן לְעִיל גְּבִי שְׁבֵלַת שְׁנַתְעָרְבָה: **{יד}** והוא הדין לכל המתנות ומשום דמְעֵשֶׁר עָנִי לֹא דְמִי לְלֶקֶט כְּמוֹ שְׁכַחָה וּפְאָה, וְאֶפְלוּ הָכִי אֶתְנָא, לְפִי דְלֹא שְׁנָא לָן בֵּין מִתְנָה לְמִתְנָה הַלְכָד חֲבִיבָא לִיהַ לְתַנָּא לְאַסְבוּרִי בְּמַעְשֵׁר עָנִי. וְעֵין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **{טו}** עֵין בְּפִרוּשׁוֹ לְמַשְׁנֵה דְלֶקְמֹן. וּמָה שֶׁכְּתִב דְלֹא מְחִיבִין גַּם בְּלֶקֶט מֵאַחַר שְׁעָקְרוּ בְּמַחְבֵּר, כְּלוּמַר דְּבִשְׁעַת קְצִירְתּוֹ מֵהַקְרָקַע נַעֲשֶׂה לְקַט: **{טז}** בְּמַעְשֵׁר עָנִי. שְׁמַחֲבֵב לְדַבֵּר הַקְצוּר וַיֵּשׁ לוֹ בּוֹ חֶלֶק. הַר"מ:

פרק ה - משנה ו

{יז} וְהִזְקִינוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוּרֹנָם לְבָרְכָה לְזָה מְשׁוּם דְּקִשָּׁה לְהוּ מֵאִי קֵא מְשֻׁמַּע לָן, מְצֻוָּה הַמְפּוֹרֶשֶׁת בְּתוֹרָה לֹא תִסַּיֵג גְּבוּל (דְּבָרִים יט), אֲמַנְסָ לְפִי זָה נִיחָא שְׁהוּדִיעֵנוּ שְׁלֹא יִשְׁנֵה מִמָּה שֶׁגָּבְלוּ רַבּוֹתֵינוּ עַל פִּי הַקְּבֵלָה, אִיזְהוּ לְקַט וְאִיזְהוּ אִינוּ. יְפָה מְרָאָה: **{יח}** וְקִשָּׁה אִם כֹּן עַל כָּל מְצוֹת שֶׁבְּתוֹרָה יֵשׁ לְדַרְשׁ כֹּן. וְנִרְאָה לִי דְכָאן אִינוּ רוֹצֵה לְגַזֵּל הָעֲנִיִּים אוֹ לְעַקֵּר הַמְצוּוָּה רַק שְׁרוּצָה לְהַחֲכִים עַל צוּי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, דְּמַעְשֵׁר עָנִי רְשׁוּת לְבַעַל הַבַּיִת לְחֶלֶק, כְּמוֹ שֶׁכְּתִב הַר"ב בְּפָרֶק ח' מְשֻׁנָּה ה' אָבֵל בְּלֶקֶט כּוֹי כְּתִיב תַּעֲזֹב אוֹתָם שֶׁהֵם יִטְלוּ, וְהוּא אִינוּ מִבֵּין הַטַּעַם לְחֶלֶק בֵּינֵיהֶם, לְכֹן אָמַר עוֹלֵי מְצָרִים, כְּשֶׁם שֶׁיִּצְיֵאת מְצָרִים הָיָה חוּץ לְטַבַּע כֹּן מְצוֹת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. תּוֹסְפוֹת חֲדָשִׁים: **{יט}** שְׁנֵי הַפְּרוּשִׁים פְּלִיגִי בְּהוּ אֲמוּרָאֵי בִירוּשָׁלַיִם, וְצָרִיךְ לִזְמַר פְּלוּגְתֵיהוּ מְשׁוּם דְּתַרִי קְרָאֵי כְּתִיבֵי בְּמִשְׁלֵי, אַחַד בְּסִימָן כ"ב וְהַשְּׁנִי בְּסִימָן כ"ג, וּמֵאן דְּדָרִישׁ קָמָא נָסִיב לְסִימְיָה אֲשֶׁר עָשׂוּ אֲבוּתֵיךְ וְהִינוּ עוֹלֵי מְצָרִים. וּמֵאן דְּאָמַר פְּרוּשׁ תַּנְיִן סִימְיָה וּבִשְׁדֵי יְתוּמִים אֵל תִּבְא, וְיִתוּמִים עָנִין קְרוּיִן כְּדְכְתִיב וְלָגַר וְלִיתוּם. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק ה - משנה ח

{כ} כְּלוּמַר שְׁאִין שְׁעוּרוֹ אֶלָּא כְּדִי כּוֹי וּמְשׁוּם הָכִי לֹא הָיָה שְׁכַחָה, שְׁאִין מִנִּיחִים עֲמָרִים קְטָנִים כְּאֵלוֹ אֶלָּא מְעַמִּידִים כְּמָה כְּאֵלוֹ בְּיַחַד. וּדְנַקְט לְגַלְגַּל הוּא לְחַרְרָה:

פרק ו - משנה א

א הַבְּקָר. כְּמוֹ הַפֶּקֶר. שֶׁשְׁנֵיהֶם הֵבִי"ת וְהַפ"א מְמוּצָא הַשְּׁפָה וּמִתְחַלְפִין :
ב וְאֵף עַל גֵּב דְּדָרְשִׁינָן מִתְעַזֵּב עֲזֹב לִפְנֵיהֶם בְּרִישׁ פֶּרֶק ד', מִכָּל מְקוֹם
שֶׁמְעִינָן מִנִּיהַ נְמִי לְהֵד. דְּכֻלָּהּ בְּכָלֵל תְּעַזֵּב. וְעוֹד יֵשׁ לוֹמֵר דְּמֵאוֹתָם דְּרִישׁ
שֶׁהוּא מִיָּתֵר: **ג** וּבֵית הַלֵּל, מִתְעַזֵּב אוֹתָם מְעוּט, זֶה לְעֲנִיִּים וְלֹא
לְעֲשִׂירִים, אֲבָל מֵה שֶׁנֶּאֱמַר בְּמִקּוֹם אַחֵר לְעֲנִיִּים וְלְעֲשִׂירִים. וּבֵית שְׁמַאי
תִּשְׁמַטְנָה וְנִטְשֶׁתָּה, זֶה לְעֲנִיִּים וְלְעֲשִׂירִים, אֲבָל מֵה שֶׁנֶּאֱמַר בְּמִקּוֹם אַחֵר
לְעֲנִיִּים וְלֹא לְעֲשִׂירִים. יְרוּשְׁלָמִי: **ד** **בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים**. טַעַמָּא דְּבֵית
שְׁמַאי שֶׁהוּא יְכוּל לְחַלְקוֹ לְעֲמָרִים שֶׁל קָב קָב וְלַעֲשׂוֹת מִמֶּנּוּ שׁוֹרָה שֶׁל
אַרְבָּעָה עֲמָרִים, הוּאִיל וְעֲמָרֵי הַשְּׂדֵה קִטְנִים שְׂאִין בְּכָל אֶחָד וְאֶחָד כִּי אִם
קָב. וְכֵן עֲמָרֵי הַשְּׂדֵה שֶׁל שְׁנֵי קָבִין וְאֶחָד שֶׁל שְׁמֹנֶה קָבִין. וּבֵית שְׁמַאי
לְטַעַמְיָהוּ דְּאֲמָרֵי בְּפִרְקִין שְׁלֹשָׁה דְּעֲנִיִּים וְאַרְבָּעָה לְבַעַל הַבַּיִת. וּבֵית הַלֵּל
לִית לְהוּ רוֹאִין, וְיֵשׁ כָּאן עֹמֵר אֶחָד בְּלֶבֶד. יְרוּשְׁלָמִי:

פרק ו - משנה ב

ה הָר"מ. וְטַעַמָּא דְּכֻשְׁלָא הִנִּיחוּ אֵצֶל אֶחָד מִדְּבָרִים הִלְלוּ אֵף עַל פִּי
שֶׁשְׂכָחוּ אֵינּוּ שְׂכָחָה הוּאִיל וְהִחֲזִיק בּוֹ לְהוֹלִיכוֹ לְעִיר, אֲבָל כְּשֶׁהִנִּיחוּ אֵצֶל
דְּבָר מְסִים אֵף עַל פִּי שֶׁהִחֲזִיק כְּבָר לְהוֹלִיכוֹ לְעִיר הוּי שְׂכָחָה, שְׂשׁוּבָרִים
דְּוִשְׂכָחָתָּ עַל יְדֵי עֲצָמָה וְלֹא כְּשִׁישׁ דְּבָר הַגּוֹרֵם הַשְּׂכָחָה, שְׁעַל יְדֵי שֶׁהִחֲזִיק
בּוֹ וְלֹא הִנִּיחוּ אֵצֶל דְּבָר מְסִים גֵּרָם לוֹ שֶׁשְׂכָחוּ. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב, וְעַיִן עוֹד:

פרק ו - משנה ג

[ו] שְׁכָנְגָדוּ מוֹכִיחַ. סֵדֶר הַמְשָׁנָה כָּדֹ. הָעֹמֵר הַשְּׂכוּחַ, רֵאשׁ שׁוֹרָה שְׁכָנְגָדוּ מוֹכִיחַ אִם שְׂכוּחַ הוּא אֹ אוֹ אֵינוֹ שְׂכוּחַ. הָר"מ:

פרק ו - משנה ד

[ז] פְּרוּשׁ לְפָרוּשׁוֹ דְּוִשְׁכַּחַת מִשְׁמַע שְׁלֵא עַל יְדֵי אַחַר שְׁעֻמָּה, וּכְמוֹ שְׁכַתְּבַב בְּמִשְׁנָה ב'. וּלְפָרוּשׁ זֶה וְאֵלּוּ הֵן רֵאשֵׁי שׁוֹרוֹת אֲסִיפָא קָאִי, וְכֹן כְּתַב הָר"ב בְּדַבּוּר הַמִּתְחִיל יַחֲדֵי כּוֹי. וְעַיִן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[ח]** וּלְפָנָיו דְּהָכָא לֹא הָיִי דוּמְיָא דְלִפְנֵיהֶם דְּרִישָׁא, דְּהָתָם שְׁלִפְנֵיהֶם לְאַחַר שְׁהִתְחִילוּ דְלָגוּ עֹמֵר וּשְׁכַחוּהוּ, וְאֵלּוּ הָכָא לְפָנָיו שְׁהֵנִיחַ עֹמֵר אַחַד אוֹ שְׁנַיִם בְּסוּף הַשׁוֹרָה וְאֵין כָּאן דְלָגוּ בְּשׁוֹרָה זֹו. וּמְכַל מְקוֹם כְּלָה מִתְנִיתִין דְלָגוּ אֲשַׁמְעִינּוּ, בְּרִישָׁא אֲשַׁמְעִינּוּ דְאָף עַל גַּב דְּכֶשֶׁדְלָגוּ בְּמָה שְׁלִפְנֵיהֶם הָיִי שְׂכַחַה. מְכַל מְקוֹם הַדְלָגוּ שְׁהֵנִיחוּ בֵּין שְׁנֵיהֶם לֹא הָיִי שְׂכַחַה. וְסִיפָא אֲשַׁמְעִינּוּ שְׁאִם הָיִי שׁוֹרוֹת הַרְבֵּה וְיַחֲדֵי קוֹצֵר, אִם דְלָג אַחַר שְׁהִתְחִיל הָיִי שְׂכַחַה, אֲבָל כְּשֶׁהֵנִיחַ בְּסוּף הַשׁוֹרָה וְהִתְחִיל בְּאַחֶרֶת, אָף עַל גַּב דְּהָיִי כְעַיִן דְלָגוּ שְׁהֵרִי דְלָג מִשׁוֹרָה לְשׁוֹרָה, מְכַל מְקוֹם לֹא הָיִי שְׂכַחַה מִשׁוּם דְּהָעֹמֵר שְׁכָנְגָדוּ מוֹכִיחַ שְׁהֵנִיחוּ לְרֵאשׁ שׁוֹרָה מִמְזָרְח לְמַעַרְב. וְעַיִן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב בְּשִׁיטַת הָר"מ: **[ט]** זֶה הַפְּלֵל. לְאַתּוּי קָרוֹן זְוִית. תּוֹסְפוֹת בְּבֵא מְצִיעָא דָף י"א:

פרק ו - משנה ה

[י] צְבוּרִי. בִּירוּשְׁלַמִי דִיק, הָא זֵיתִים לֹא. מַה בֵּין צְבוּרִים לְזֵיתִים, צְבוּרִים גָּמֵר מְלֵאכָה, זֵיתִים אֵינּוּ גָמֵר מְלֵאכָה. הָר"ש. וְעַיִן רִישׁ פְּרָק ז': **[יא]** וּמִיָּרִי כְשֶׁהִזְרִיעוּ וְאִז הוּא אֲכָל אָדָם כְּדֵאִיתָא בְּבָבֵא בְתָרָא דָף צ"ב, אֲבָל שְׁאָר פְּשִׁתָּן לֹא שִׁיךְ בֵּיה שְׂכַחַה. כְּסוּף מִשְׁנָה: **[יב]** כְּלוּמַר. דְּבֵית הַלֵּל סְבָרִי בֵּינוּ דְבַחַד קָרָא כְלוּל יְתוּם וְאֵלְמָנָה כְּחֵדָא וְקָרִי לְהוּ עָנִי לּוּמַר דְּשְׁנַיִם הָיִי שְׂכַחַה. וּבֵית שְׁמַאי סְבָרִי אֲדָרְבָא לְהַכִּי פְרֻטִינְהוּ בְקָרָא תַנְגָּן לּוּמַר דְּשְׁלֶשָׁה הָיִי שְׂכַחַה:

פרק ו - משנה ח

[יג] **העמר.** בתוספתא רצה רבן שמעון בן גמליאל ללמד בקל וחמר שהעמר יציל הקמה, דמה קמה שיפה כח העני בה (דהינו בפאה) הרי היא מצלת את העמר, עמר שרע כח העני בה אינו דין שיציל את הקמה. אמר ליה רבי מה לקמה מצלת את העמר שרע כח העני בה, יציל עמר את הקמה שיפה כח העני בה: **[יד]** **העמר.** הר"מ פרק ה' כתב וכן אם שכח קמה בצד קמה שאינה שכוחה אפלו קלח אחד הרי זו מצלת כוי, ונראה לי דתנא עמר דפתח ברישא נקט והוא הדין לקמה. תוספות יום טוב:

פרק ו - משנה ט

[טו] **וסאה.** ודיק בירושלמי הא אם היו שתיהן עקורות לבעל הבית כרבן גמליאל דאמר לעיל שני עמרים ובהם סאתים לבעל הבית: **[טז]** משום דשום ובצלים דומיא דפרות האילן דמקצתן של הפרות באילן ומקצתן תלוש ובאילן אחד צריכין לומר דאשמעינן בתבואה ובפרות אילן ובירק. ותנא תרי מיני ירק לאשמעינן דבכל ירק הדין שוה. תוספות יום טוב: **[יז]** ותימה דמשפחת לה בפאה דשיכא באילן. אלא דכיון דהמחבר מציל כדלעיל לפיכך אין רשות העני מועלת בו שלא להצטרף שיהיה שכוה:

פרק ו - משנה י

[יח] וטעמא דרבי יהודה דלא אמרינן מעוט כוי לרבות אלא כשאין לנו למעט והכא איכא למעט עלים הטמונים שראוים קצת לאכילה. ועין תוספות יום טוב:

פרק ו - משנה יא

[יט] כן הוא בירוּשְׁלָמִי. וְזוֹ לְשׁוֹן הַכֶּסֶף מְשֻׁנָּה פֶּרֶשׁ הָרֵא"ש אִם הָיָה מִתְּפֹנֹן לְטַל הַגָּסִין וּלְהַנִּיחַ הַדִּקְוֹן אִין לוֹ שְׂכָחָה אֶפְלוּ לַדִּקְוֹן מֵאַחַר שֶׁלֹּא נִתְּפֹנֹן לַדִּקְוֹן:

ז

פרק

פרק ז - משנה א

[א] וְאִם כֵּן הָיְנוּ שׁוֹפְכֵי, אֲלֵא דְאִיכָּא אֶתְרָא דְקָרִי לִיה שׁוֹפְכֵי וְאִיכָּא אֶתְרָא דְקָרִי לִיה בִּישְׁנֵי. וְלְשׁוֹן הָרֵא"ש שֶׁמְבִישׁ שְׂאֵר אֵילָנוֹת מְרַב זֵיתִים שֶׁהוּא עוֹשֶׂה, וְאִם כֵּן הָיְנוּ בְּמַעֲשֵׂיו שֶׁהוּא עוֹשֶׂה זֵיתִים הַרְבֵּה. וְלִי נִרְאֶה שֶׁמְבִישׁ מִחֲמַת שְׁעוֹשֶׂה זֵיתִים גְּדוֹלִים. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[ב]** שְׁנֵים שְׂכָחָה. לְשׁוֹן הָרֵא"ש בְּאֵילָן עֲצָמוֹ קָאֵמַר שֶׁשְׂכַח שְׁנֵי זֵיתֵי אֵילָן. וּבִפְרָק דְלַעִיל מְשֻׁנָּה ה' שֶׁפֶתַב הָא זֵיתִים שְׂאֵינָן צְבוּרִים אִין לְהֵם שְׂכָחָה, הָיְנוּ זֵיתִים תְּלוּשִׁים, דְּטַעְמָא הוּא הֶתֶם מְשׁוּם שְׂאֵין גָּמַר מְלֵאכָה, וְזֶה בְּתֵלוּשׁ אָבֵל בְּמַחְבֵּר לֹא:

פרק ז - משנה ב

[ג] זֵית. לְשׁוֹן הָרֵא"ש מְוֹלְמָה אָמְרוּ זֵית בְּלֶבֶד מִפְּנֵי שֶׁהָיָה חָשׁוּב בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל בְּאוֹתוֹ זְמַן. וְעֵין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[ד]** וְהָרֵא"ש מְפָרֵשׁ דְּמִלְבָּנִים מְלִשׁוֹן לְבָנָה, שֶׁכָּל שׁוּרָה רְחוּקָה מִחֲבֵרְתָּהּ שְׁעוֹר שְׁתֵּי לְבָנִים דִּהְיָנוּ שֶׁשֶׁה טְפָחִים, שֶׁכָּל לְבָנָה שְׁלֹשָׁה טְפָחִים כְּדֵאִיתָא בְּבָבָא בְּתֵרָא פֶּרֶק קָמָא מְשֻׁנָּה א'. אִי נִמְי כְּגוֹן מְלָבְנוֹת תְּבוּאָה וּמְלָבְנוֹת בְּצָלִים דְלַעִיל רִישׁ פֶּרֶק ג' מְשֻׁנָּה א', וּמִיָּרִי כְּשֶׁאֲרָךְ הַשׁוּרָה כְּשְׁעוֹר שְׁתֵּי מְלָבְנוֹת וְיָדוּעַ הָיָה לָהֶן שְׁעוֹר הַמְּלָבָן, וְלֹא בְּאֵוִיר שְׁבִין שׁוּרָה אֵינִי. אִינוּ שְׂכָחָה, כִּינֹן שְׁעוֹמֵד בֵּין הַשׁוּרוֹת דְּמִי

לְשֹׁדָה שְׁעִמְרִיהָ מְעַרְבְּבִין דְתַנִּי בַתּוֹסְפֹתָא שְׂאִינוּ שְׂכָחָה עַד שְׁיַעֲמַר כָּל סְבִיבֵיו: [ה] כֵּן הוּא בַתּוֹסְפֹתָא. וּלְפִי זֶה אִם הִתְחִיל בְּאֵין בּוֹ סְאֲתִים שְׁוִין נְטוּפָה וְשְׂאִינוּ נְטוּפָה דְתַרְוִיָּהוּ יֵשׁ לָהּ שְׂכָחָה. וּבְלֹא הִתְחִיל וְאֵין בּוֹ סְאֲתִים חֲלוּקִים, דְשְׂאִינוּ נְטוּפָה הִוָּה שְׂכָחָה וְנְטוּפָה אֵין לוֹ שְׂכָחָה. וְהִיכָא דִישׁ לוֹ סְאֲתִים אֲדַרְבָּא חֲלוּקִים בְּהִתְחִיל, דְנְטוּפָה אֵין לוֹ שְׂכָחָה וְאִינוּ נְטוּפָה יֵשׁ לוֹ שְׂכָחָה. וּבְלֹא הִתְחִיל שְׁוִין שְׂאֵין לוֹ שְׂכָחָה. הֲרִ"שׁ. וְעֵין תּוֹסְפּוֹת יוֹם טוֹב: [ו] אֶפְלוּ כּו'. סְרְכָא דְרִישָׁא נְקֻטִיָּה, דְהִכָּא לָאוּ רְבוּתָא. תּוֹסְפּוֹת יוֹם טוֹב

פרק ז - משנה ג

[ז] כְּמוֹ עֶקוֹץ תִּיאָנָה מִתְאַנְתּוּ. הֲרִ"שׁ. וּלְשׁוֹן הֲרִ"מ עֶקֶץ הוּא קֶצֶה הַדְּבָר, רְצוֹנוֹ לומר כָּרַת הַעֶקֶץ:

פרק ז - משנה ד

[ח] פְּרוּשׁ בְּזִמּוּרָה תְּלוּיּוֹת אֶשְׁכּוּלוֹת: [ט] פְּרוּשׁ הַיְחֹור נִקְרָאת רְכוּבָה מְלֻשׁוֹן אֲרַכְבָּה הַנְּמַכְרֵת עִם הָרֵאשׁ: [י] עִם הָאֶשְׁכּוּל. דְהוּא כְּמוֹ שְׂבֵלַת שְׂרָאשָׁה מְגִיעַ לְקַמָּה, בְּמִשְׁנָה ב' פֶּרֶק ה': [יא] כְּגוֹן שְׁהַגְרָגְרִים זֶה עַל גְּבִי זֶה וְעֵשׂוּיִין כְּעֵין כְּתָף וְנֻטָף. הֲרִ"שׁ:

פרק ז - משנה ה

[יב] הוּא מִדֵּל. וְאֵף עַל גַּב דְּדִין פְּאָה בְּסוּף, אִם הִנִּיחַ בְּתַחֲלָה גַם כֵּן דִּין פְּאָה יֵשׁ לָהּ, כְּדִתְנִן בְּפֶרֶק קַמָּא מִשְׁנָה ג'. וְעֵין תּוֹסְפּוֹת יוֹם טוֹב:

פרק ז - משנה ו

יג וְאֵן כָּרַם תֵּן. וּבְגִמְרָא פֶּרֶק פִּיצַד מְבָרְכִין, חַד תֵּנִי כָּרַם רְבָעֵי דְאִין רְבָעֵי נוֹהֵג אֶלָּא בְּכָרַם, וְחַד תֵּנִי נָטַע רְבָעֵי דְנוֹהֵג רְבָעֵי בְּכָל הָאֵילָנוֹת. וְדַעַת הַר"מ וְהַר"ב כְּמֵאן דְּאָמַר נָטַע: **יד** הוֹצִיאָהוּ לְחֵלִין עַל יְדֵי פְדִיּוֹן, רַש"י. וְהַר"ש כְּתַב אַחֲלִיָּה לְקַדוּשְׁתִּיהָ וְהִדְר אַכְלִיָּה: **טו** דְּבִכְרָם רְבָעֵי כְּתִיב (ויקרא יח) קִדְשׁ הַלוּלִים לַה', וּבְמַעֲשֵׂר כְּתִיב (שם כז) קִדְשׁ לַה'. וְאִם תֵּאמַר לָמָּה לָן הַלוּלִים לְמַשְׁמַע דְּאַחֲלִיָּה כּוּי תִּיפּוּק לִיהָ מִחֵד גְּזֵרָה שְׁוָה. וַיֵּשׁ לֹאמַר דְּאֵן מְגֵזֵרָה שְׁוָה לֹא הָוָה יְדַעִינָן דְּפְדִיּוֹן רְבָעֵי נוֹהֵג אֶלָּא בְּזִמְן שְׁמַעֲשֵׂר שְׁנֵי נוֹהֵג וְלֹא בְּשָׁנָה שְׁלִישִׁית וְשִׁשִּׁית אִי נִמְי הָוָה אֶמְינָא מֵאִי חֲזִית דְּגִמְרָתָּ מִמַּעֲשֵׂר, גִּילָף מְשֻׁבְּעִית שְׁתּוּפִס דְּמִיּוֹ, אֲבָל מֵאַחַר דְּגִמְרֵי מֵהַלוּלִים שְׁאִינוּ תּוּפִס דְּמִיּוֹ, גִּמְר מִמַּעֲשֵׂר. תּוּסְפּוֹת קַדוּשִׁין דְּף נ"ד: **טז** אוּ יִפְדָּה וַיַּעֲלָה הַדָּמִים וַיֹּאכְלֵן בִּירוּשָׁלַיִם כְּמַעֲשֵׂר. הַר"מ. וּלְבִית שְׁמַאי תֵּן פּוֹדִין וְהוּא הַדִּין נִמְי מַעֲלִין הֵינן אוּ הַפְּרוֹת עֲצָמֵן. וְנִרְאָה לִי דְלֶהֱכִי נִקְטִי בֵּית הַלֵּל כְּלוּ לְגַת כְּלוּמַר וּבְלֹא הֶכִי כְּשֶׁהֵן עוֹלְלוֹת דְּלַעֲנִיִּים אִין בְּעַל הַבֵּית חָיַב לְבַצֵּר אוּתָן:

פרק ז - משנה ז

יז יְרוּשָׁלַיִם. וְאִם תֵּאמַר מִנָּא לִיהָ לְרַבִּי אֶלְיָעָזֵר לְמַדְרֵשׁ דְּאִין לַעֲנִיִּים בְּעוֹלְלוֹת דְּהָא אִיהוּ מְפָרֵשׁ לְקָרָא דְכִי תְבַצֵּר וְגו' לְאִם אִין בְּצִיר וְכוּ'. וַיֵּשׁ לֹאמַר דְּסַבִּירָא לִיהָ דְּוַדַּאי גּוּפִיָּה דְּקָרָא לַעֲנִין אִם אִין בְּצִיר כּוּי הוּא דְּאֶתָּא. מִכָּל מְקוֹם מְמִילָא שְׁמַעִינָן דְּאִין לַעֲנִיִּים בְּעוֹלְלוֹת. וּכְהֵאֵי גִּנְנָא אֶשְׁכְּחֹן בְּפֶרֶק קָמָא דְּבִרְכוֹת אוּת י"ב:

פרק ז - משנה ח

יח וְאִף עַל גַּב דְּרַבִּי עֲקִיבָא שְׁהֵלְכָה כְּמוֹתוֹ מִחֲבֵרוֹ אָמַר לְעִיל שְׁאִין לַעֲנִיִּים בְּעוֹלְלוֹת קִדְּם לְבָצִיר, אִיכָּא לְמִימַר דְּאִף עַל גַּב דְּאִין לַעֲנִיִּים לְבֹא בְּכָרַם לְקַחַת הַעוֹלְלוֹת קִדְּם שְׁיַבְצֵר בְּעַל הַבֵּית מִכָּל מְקוֹם סַבִּירָא לִיהָ נִמְי כִּיּוֹן שְׁנוּדְעוּ שְׁהֵן עוֹלְלוֹת גַּם לְבַעַל הַבֵּית אִין לוּ בָּהֶם כְּלוּם וְאִינוּ יְכוּל לְהַקְדִּישׁוֹן. תּוּסְפּוֹת יוֹם טוֹב: **יט** רַבִּי יוֹסִי אֹמַר כּוּי. וְתַנָּא קָמָא סַבֵּר דְּאִינוּ צְרִיךְ לְתַן כִּיּוֹן דְּכִבֵּר נִתְחַיַּב הַפְּרָם בְּעוֹלְלוֹת. הַר"ש: **כ** וּפְרוּשׁ אָמֵן

שׁוֹרָה כְּדִלְעִיל פָּרַק ד' מִשְׁנָה ה'. וְתִימָה דְהָא קִימָא לֹן בְּמִשְׁנָה ג' פָּרַק ו' דְכִשְׁדִּלְג וְעֵבֵר הָוּה בְּבַל תְּשׁוּב. וְלֹא מִבְּעִיָּא מֵאֲמֹן לְאֲמֹן אֶלָּא אַף בְּאֲמֹן עֲצָמָה. אֲבָל לְשׁוֹן הִירוּשְׁלָמִי שְׂכַל רוּגְלִית וְרוּגְלִית אֲמֹן בְּפָנֵי עֲצָמוֹ. וְהִר"ש מְסִיִּים בּוֹ וְאֶסּוּר לְשׁוּב מֵאֲמֹן לְאֲמֹן. וְלִי נִרְאָה לְסִיִּים בְּלְשׁוֹן אַחֵר וְאֶסּוּר לְשׁוּב בְּאֲמֹן כְּשֶׁעֵבֵר הִימְנוּ. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ח

פרק

פרק ח - משנה א

{א} בְּלֶקֶט. לְשׁוֹן הִר"מ פָּרַק א' מֵהִלְכוֹת מִתְּנֹת עֲנִיִּים, שְׁנֵאמַר לְעֵנִי וְלִגְרָתְעִי אֹתָם, כֹּל זְמַן שֶׁהָעֲנִיִּים תּוֹבְעִים אוֹתָם. פְּסָקוֹ הָעֲנִיִּים לְבִקֵּשׁ וְלַחְזֹר עֲלֵיהֶם הָרִי הַנִּשְׁאָר מִתֵּר לְכָל אָדָם, שְׂאִין גּוֹפֹן קְדוֹשׁ כְּתְרוּמָה, וְאִינוּ חִיב לְתוֹ לָהֶם דְּמִיָּהוּ, שֶׁלֹּא נֵאמַר בְּהוֹן וְנָתַן לְעֲנִיִּים אֶלָּא תְעִיב אוֹתָם כּוֹי וְהִרִי אִין כָּאֵן עֲנִיִּים. מֵאִימְתִי כֹל אָדָם מִתְּרִין בְּלֶקֶט כּוֹי. וְלְשׁוֹן רִש"י בְּתַעֲנִית דָּף ו' לְפִי שֶׁיּוֹדְעִין אִם נִשְׁאָר לְקֶט שְׂכָחָה וּפְאָה נְמוּשׁוֹת נְטֹלוּהוּ. עַד כָּאֵן. וְהַתְּנָא נֶקֶט לְקֶט שֶׁהוּא הַנּוֹשֵׁר אַחַת אַחַת וְאִין נֶלְקָטִים מֵהָעֲנִיִּים כְּלוֹ כְּמוֹ שְׂכָחַת קָמָה וְעֵמֶר, וְכֵן פְּאָה. וְעוֹד דְּבִכְלָהוּ שֶׁיֵּד לּוֹמַר דְּנֶלְקָטִין וְהַשְּׂאֵל לְכֻלָּם שֶׁם לְקֶט: **{ב}** מְלִשׁוֹן לֹא יִמוּשׁוּ (יִשְׁעִיָּה נט), שְׂמִמְשִׁמְשִׁין וְהוֹלְכִין: **{ג}** וְלְשׁוֹן נְמוּשׁוֹת כְּמוֹ לֹא יִמִּישׁ (שְׁמוֹת יג), שְׁנוֹטְלִין וּמְשִׁין הַכֹּל מִלְּפָנֵיהֶם. רִש"י בְּבֵא מְצִיעָא דָּף כ"א: **{ד}** וְיִבְאוּ. כְּלוֹמַר שֶׁלְקָטוּ וְחָזְרוּ וּבְאוּ פְעַם שְׁנִיָּה, דְּהַשְׁתָּא מִסְּחִי דְעִתִּיהוּ דְעֲנִיִּים. רִש"י: **{ה}** שְׁנִיָּה. וְלֹא תִנְיֵן נְמוּשׁוֹת, מִפְּנֵי שֶׁהוּא צָנָה, וְאִין יוֹצְאִין אֶלָּא בְּחוּרִים. יְרוּשְׁלָמִי. וְלִפְרוֹשׁ דְּנְמוּשׁוֹת לְקוּטִי כּוֹי הַטְעַם כְּשֶׁהוּא צָנָה שׁוּב אִין הוֹלְכִים הַלּוֹקָטִים מִפְּנֵי הַצָּנָה הוֹאִיל וְדָבָר מְעַט נִשְׁאָר. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **{ו}** אֲבָל בְּפָרַק קָמָא מִשְׁנָה ד' דְּתַעֲנִית מְפָרֵשׁ בְּשַׁבְעָה בּוֹ:

פרק ח - משנה ב

{ז} ירושלים. ורצה לומר ישראל עמי הארץ שאין נאמניו על שאר מתנות
בדלקמן [בריש

דמאי]:

פרק ח - משנה ג

{ח} אין הכי נמי דהוא הדין בלקט שכחה ופאה. וכן כתב בסוף המשנה
לקט שכחה ופאה. ויתכן דברישא דאין נאמניו הוי מעשר עני רבותא,
וסיפא דנאמניו הווי אינד רבותא. תוספות יום טוב: {ט} ואם אמר שטחנו
קמח נאמן, ואין להאמינו במגו דאי בעי אמר שטחנו קמח, דמאחר שאין
דרך לחלק כלל קמח ופת הוי כמו עדים ואין מגו במקום עדים. הר"ש:
{י} לפי שהוא כשעורים שאין נאכלין בקלפתן: {יא} חי. הוא הדבר שאינו
מבשל, תרגום אל תאכלו ממנו נא לא תיכלון מניה כד חי. הר"מ: {יב}
כדתנן במסכת חלה פרק ג': {יג} לפי שאי אפשר לדרך או לטחון דבר מעט.
הר"מ. ובירושלמי, מקום שנהגו להיות מוסקים זיתי נקוף, והוא עני,
נאמן לומר שמן זה של זיתי נקוף הוא: {יד} הטעם לחלק למה חיבו
חכמים ירק במעשר ולא בפאה, דהואיל ואינו מכניסו לקיום יש רוח מעט
לעניים, ואם ישמרו על הפאה יפסידו במקום אחר מלקט ולהביא
מתנות אחרות. הר"ש:

פרק ח - משנה ד

{טו} דאלו בלקט שכחה ופאה הדין לבוז כדתנן ריש פרק ד'. אבל במעשר
עני כתיב (דברים כו) ונתת לגר כו':

פרק ח - משנה ה

{טז} קב. אודיעך בכאן שעור כל מדה מהם ושמור אותה תמיד בכל
המשנה. ובתחלה נאמר כי במדה שיש בחללה ארבע אצבעות על ארבע
אצבעות ורומה שתי אצבעות ושבעת עשירות מאצבע, ויהיה זה האצבע

שְׁשַׁעְרוּ בוּ מֵאַצְבָּעוֹת הַיָּד הַגְּדֹל. וְזוֹ הַמַּדָּה אֲשֶׁר יֵשׁ בַּחֲלָלָה זֶה הַשַּׁעוֹר
שֶׁזָּכְרָנוּ בְּשׁוּם תְּבִנִית הוּא נִקְרָא לֵג. וְהַרְבַּע מִמֶּנּוּ הוּא נִקְרָא רְבִיעִית. וְחֲצִי
הַרְבַּע שְׁמִינִית. וַיֵּשׁ בְּקַב אַרְבָּעָה לֶגִין. הַר"מ:
[יז] שְׁאִינוּ מְצִוָּה לִתֵּן כָּדִי שְׁבָעוּ אֶלָּא בַשָּׂדֶה, שֶׁהָרִי אִינוּ מוֹצֵא שָׁם לְקַח.
הַר"מ: [יח] אִיֶּצְטְרִיד כְּהַנִּים וְלוֹיִם, דְּסִלְקָא דְעֵתֵךְ אֲמִינָא שְׁכִינֵן שְׁיֵשׁ
לְהֵם תְּרוּמוֹת וּמַעֲשָׂרוֹת לֹא נִתְחַיֵּב לְתַתּ לְהֵם מִמַּעֲשֵׁר עָנִי כָּדִי שְׁבָעוּ, קָא
מְשַׁמַּע לָן. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק ח - משנה ו

[יט] גִּמְרָא שֶׁבֶת קִי"ח. וּפְרַשׁ רִשְׁיִי שֶׁהָרִי סְעֵדָה שֶׁל לִילָה בְּכָלֵל כְּפָר הִיא:

פרק ח - משנה ז

[כ] אַרְבַּע עֶשְׂרֵה סְעֵדוֹת. וְלֹא חֲשָׁבוּ לוֹ סְעֵדַת מוֹצָאֵי שֶׁבֶת מִפְּנֵי שֶׁלֹּא
נִצְטְרַדְּ אֵלֶיהָ בְּשָׁבִיל שְׁאֵכֵל בְּמִנְחָה בְּיוֹם הַשֶּׁבֶת וְהוּא הַשְּׁלֵמַת שְׁלֹשׁ
סְעֵדוֹת שֶׁל שֶׁבֶת. הַר"מ. וּפְרַשׁ רִשְׁיִי וְאֵף עַל גַּב דְּאֲמָרִינֵן לְעוֹלָם יִסְדֵּר אָדָם
שֶׁלְחָנוּ בְּמוֹצָאֵי שֶׁבֶת, הֵנִי מִיְלֵי לְמֵאן דְּאֶפְשָׁר לִיה: [כא] בְּבָבָא בִּתְרָא דְּ
ח' שְׁמַחֲלָקִים אוֹתָם כְּפִי צְרָדְךָ הָעָנִי וְרַב בְּנִיו, וּמִפְּרִשׁ הָתָם דְּאֵלוּ בְּתַמְחוּי
אֵף בְּגִבְיוּתָהּ צְרִידְךָ שְׁלֵשָׁה לְפִי שְׁתַּכְּף לְגִבְיוּתָהּ מִחֲלָקִין אוֹתָהּ, וְאִין לְטָרַח
וּלְבַקֵּשׁ הַשְּׁלִישִׁי, דְּאֵלוּ מִצַּד הַגְּבוּי בֵּין תַּמְחוּי בֵּין קָפָה אִין כָּאן דִּין לְפִי
שְׁאִישׁ כְּנֻדְבַת לְבוּ. וְהִתּוֹסְפוֹת בְּשֵׁם רַבְּנֵי חֲנַנְיָאֵל כְּתָבוּ לְפִי שֶׁהִנֵּה יְדוּעַ
סְכוּם שֶׁל כָּל אֶחָד שְׁיֵתוּ:

פרק ח - משנה ח

[כב] חֶסֶר. לְפִי שְׁדִינָר שְׁעוֹר חָשׁוּב וּלְכָד כְּשַׁחְסַר דִּינָר אֶפְלוּ אֶלְף נוּטֵל, וְכֵן
נִמְצָא שְׁמֵדַת הַלַּח הָיִי גָסָה בְּדִינָר: [כג] אֶפְלוּ אֶלְף. וְהוּא הַדִּין נְמִי לְדִינֵי
הַמְשָׁנָה דְלַעִיל כְּשַׁחְסַר לוֹ מִזֶּוּן שְׁתֵּי סְעֵדוֹת: [כד] כָּד כְּתַב הַר"ש. וּפְרַשׁ

שָׂאם מִתְפָּרֵנס מְקָרֹבִיו עַל יְדֵי מִתְנֹות עֲנִיִּים שְׂמַצִּילִין מֵהַגָּרֶן לְבֵיתָם לְתַת
לְקָרֹבֵיהֶם כְּדִלְעִיל, וּבָא לְטַל לְקַט שְׂכָחָה וּפָאָה, אֵין מוֹחִין בְּיָדוֹ הוֹאִיל
וּמִלִּי דְהִפְקָר הֵן וְאֵין מְחִיבִין אוֹתוֹ לְמַכַּר כּוֹי. אָבֵל אִם נוֹטֵל מֵהַגָּבַאי
וְיִהְיֶה בְּכָלֵל עֲנִיִּי הָעִיר אֲזִי אָפְלוּ לְקַט כּוֹי אֵין מְנִיחִין אוֹתוֹ לְטַל, שְׂלֵא
יִמְעִיט מִתְנֹות שְׂאָר עֲנִיִּים. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[כֵּה]** וּבִיפָה מְרָאָה כְּתַב
דְּרָצוֹנוֹ לוֹמַר לְבַקֵּשׁ תְּחַבּוּלוֹת לְהַמְצִיא לוֹ מְמוֹן דְּרָךְ הַלְוָאָה וְכִיּוֹצֵא בְּזָה,
דְּאֵלוּ לְתוֹן לוֹ הָא אֵינוּ רוֹצָה לְטַל:

פרק ח - משנה ט

[כו] הַזְקָנָה. לְעִיל תְּנָא אֵינוּ נְפָטָר מִן הָעוֹלָם מִשּׁוּם דְּאֵין צָרִיךְ לְטַל וְנוֹטֵל,
וְזָה לְפִי שְׂחוּשֵׁשׁ שְׂלֵא יְהִיָה לוֹ פְּרִנְסָה כָּל יְמֵי חַיָּיו לְכַךְ אוֹמַר בְּמַדַּת עֲנִשׁ
שְׂאֵינוּ נְפָטָר מִן הָעוֹלָם כִּי שְׁנַיִם רַבּוֹת לֹא יְחִיָה וְגַם כִּי יָמוּת אֵינוּ נְפָטָר
כּוֹי. וְהַכָּא דְצָרִיךְ לְטַל וְאֵינוּ נוֹטֵל וּבְטָחוֹנוֹ בְּקוֹנוֹ לְכַךְ אוֹמַר בְּמַדַּת שְׂכָרוֹ
שְׂיִזְקִין וְשְׂאֵינוּ מֵת כּוֹי. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[כז]** לְאַמְתּוֹ. בְּגַמְרָא פְּרַק קַמָּא
דְּשִׁבְתָּ כָּל דִּין שְׂדֵן דִּין אֲמַת לְאַמְתּוֹ כְּאֵלוּ נַעֲשֶׂה שְׂתַף לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
בְּמַעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית. כְּתַבוּ הַתּוֹסְפוֹת לְאַפּוֹקִי דִין מְרָמָה. וְקִשָּׁה דְּבַתְּבַת אֲמַת
הוּי סָגִי וּמֵאֵי לְאַמְתּוֹ, וְיֵשׁ לוֹמַר דְּאָף עַל פִּי שְׂיָדִין הַדִּין דִּין אֲמַת אִם
מִצְטָרֵף לְזָה אֲהַבַת הַדִּין לְזַפְּאֵי אוֹ שְׂנֵאָתוֹ לְחַיֵּב לֹא הוּי לְאַמְתּוֹ. בֵּית יוֹסֵף.
וְרַבְּנֵי בְּגוּר אַרְיָה בְּפִרְשֵׁת יִתְרוֹ כְּתַב שְׂכָךְ פְּרוּשׁוֹ לְאַפּוֹקִי דִין שׁוּדָא דְּדִינָא,
שְׂהַדְּבַר הַזֶּה אֵינוּ תוֹלָה בְּאַמְתּוֹ רַק בְּאַמְדָּ וּמְחַשְׁבָּה וְאֵין זֶה לְאַמְתּוֹ, וְכֵן
דִּין שְׂלֵא שְׂקוּל הַדְּעַת כּוֹי, שְׂזָה לֹא הוּי רַק כְּאַשְׁרֵי פְּסַק דִּין אֲמַת בְּרוּר, וּפְרוּשׁ
זֶה אֲמַת בְּרוּר עַד כְּאֵן לְשׁוֹנוֹ. וְלִי נִרְאָה דְּפְרוּשׁ לְאַמְתּוֹ וְלֹא לְשַׁחְדוֹ קְאָמַר,
וְהִינוּ וְהִיָּה הִי מְבַטָּחוֹ, אֵינוּ מְצַפֶּה לְתַשְׁלוּם גְּמוּלָה כּוֹי, וְאָף כְּשִׂמְזֻכָּה אֵת
הַזַּפְּאֵי שְׂפִיר קָרִי לִיָּה נְטִיָּה כִּיּוֹן שְׂאֵינוּ פּוֹסֵק מִצַּד דְּרָךְ הָאֲמַת אֲלָא מִצַּד
הַשַּׁחַד. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[כח]** פְּסַח. פְּרוּשׁ בְּשִׁתֵּי רַגְלִיו, כְּעֲנִין שְׂנֵאָמַר
(שְׂמוּאֵל ב ד) בְּמִפְּיבִשֶׁת נִכָּה רַגְלִים וַיִּפְסַח: **[כט]** וְכָל דִּין כּוֹי. לְהַכִּי הַכְּנִיס בְּבָא
זוֹ כְּאֵן, כְּדִי לְלַמַּד מִמֵּי שְׂאֵינוּ חִגְר כּוֹי עַל וְכָל דִּין, דְּהַכִּי נִמִּי דִּין שְׂלוּקָח
שַׁחַד וְעוֹשֶׂה עֲצָמוֹ כְּאֵלוּ אֵינוּ רוֹאָה הָאֲמַת וּמְחַיֵּב הַזַּפְּאֵי, וְהוּא הַדִּין נִמִּי
כְּשִׂמְזֻכָּה הַזַּפְּאֵי עַל יְדֵי הַשַּׁחַד שְׂגַם כֵּן אֵינוּ רוֹאָה הָאֲמַת בְּמָה שְׂהוּא אֲמַת,
וְלְכַךְ עֲנִינוּ כְּהוֹת. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: